

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3221/2019. (X. 11.) AB HATÁROZATA

bírói döntés megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Szolnoki Törvényszék 4.Pf.21.461/2016/8. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszában a Szolnoki Törvényszék 4.Pf.21.461/2016/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Az eljárás megindításának előzményeként az indítványozó előadta, hogy közte mint gázszolgáltató és egy magánszemély között gázszolgáltatásra vonatkozó fogyasztási szerződés jött létre. Az indítványozó alkalmazottjai a fogyasztási helyen ellenőrzést végeztek, amely során észlelték, hogy a plomba a gyári állapottól eltérő, és a szakértői vélemény megállapította, hogy a mérőműszeren tapasztalt anomáliák szabálytalan vételezésre (vagy annak lehetőségére) utalnak. Az indítványozó felperesként azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperes fogyasztót 390 000 Ft kötbér megfizetésére. Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét elutasította, amely ítéletet a felperes fellebbezése folytán másodfokon eljáró törvényszék helybenhagyott.
- [3] Az indítványozó álláspontja szerint a törvényszék döntése megsértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvét, a 15. cikk (4) bekezdését, amely előírja, hogy a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való alapjogát. A bíróság döntésének alaptörvény-ellenességét álláspontja szerint az okozza, hogy a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet 1. számú mellékletének (Földgázelosztási Szabályzat, a továbbiakban: Gesz.) 18.5. pontját alkalmazta, mert annak időbeli és tárgyi hatálya nem terjed ki a peres igényre, a mérésügyi törvénnyel ellentétes, *contra legem* jogalkalmazást valósít meg.
- [4] 2. A főtítkárra hiánypótlásra hívta fel az indítványozót, aki határidőben kiegészítette az indítványt.

II.

- [5] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„15. cikk (4) A Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes.”

III.

- [6] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról

dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

- [7] 2. A vizsgálat során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határozott kérelmet tartalmaz és megfelel a törvényben előírt alaki és tartalmi követelményeknek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés, (5)–(6) bekezdés].
- [8] Az indítványozó ügyvédje 2017. június 2-án vette át a jogerős döntést, az alkotmányjogi panaszt 2017. július 25-én postázta határidőben. A támadott bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság még nem döntött. Az indítványozó sérelme az ügy érdemében hozott döntés folytán következett be vele szemben; a bírósági eljárásban felperes volt, ezért érintettnek minősül. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.
- [9] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont, 52. § (1b) bekezdés b) pont], hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon.
- [10] Az indítványozó szerint a perében a másodfokú bíróság Gesz. 18.5. pontját az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe ütközően alkalmazta, mivel a tárgyi hatálya nem terjed ki a felperes peres igényére, ráadásul a kormányrendelet álláspontja szerint a mérésügyről szóló 1991. évi XLV. törvénnyel (a továbbiakban: Mérésügyi tv.) is ellentétes, s így annak alkalmazása az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdését is sérti.
- [11] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését követően is fenntartotta gyakorlatát, amely szerint „a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani” {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14], 3167/2016. (VII. 22.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [12] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének az indítványban állított – az Alaptörvény 15. cikk (4) bekezdésében szereplő – aspektusa, amely szerint a Kormány rendelete törvénnyel nem lehet ellentétes, a Kormány rendeletének a jogforrási hierarchiában elfoglalt helyét rögzíti, és nem minősül alapvető jognak vagy Alaptörvényben biztosított jognak; ekként nem vetheti fel az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmét sem {vö. 9/2016. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [46]; 3376/2018. (XII. 5.) AB végzés, Indokolás [13]}. Szintén nem nyújtható be alkotmányjogi panasz az Alaptörvény B) cikkével összefüggésben arra hivatkozással sem, hogy a bíróság az alkalmazandó jogot hibásan határozta meg.
- [13] A fentiek alapján az indítvány ezekben a részeiben nem teljesíti az Abtv. 27. § a) pontja szerinti követelményt.
- [14] 3. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatóságát csak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggő visszaható jogalkalmazás és a XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes bírói eljáráshoz való jog tekintetében tudta mérlegelni.
- [15] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [16] 3.1. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét az indítványozó amiatt állította, hogy az általa állított olyan tény bizonyításának elmaradását rótták a hátrányára, amely tény elfogadottságát a Mérésügyi tv. 13. § (3) bekezdésébe foglalt vélelem biztosította.
- [17] Az indítványozó előadta, hogy a bíróság nem indokolta a vélelem mellőzését, annak ellenére, hogy az indítványozó a vélelemre nyomatékosan hivatkozott.

3.2. A jogállamiság sérelmét az indítványozó a Gesz. 18.5. pontjának visszamenőleges alkalmazására hivatkozással állította. Az Alkotmánybíróság az ítélet vizsgálata során megállapította, hogy a törvényszék valóban hivatkozott a Gesz. 18.5. pontjára, és a döntését lényegében erre a rendelkezésre alapította: „Helyes az elsőfokú bíróság következtetése, hogy a felperesnek (a Gesz. 18.5. pontja alapján) ezen plomba sérülésmentes külsejére vonatkozóan is írásban kellett volna tájékoztatni az alperest. A felperes nem tudta bizonyítani, hogy a mérőműszert a fogyasztónak a Gesz. rendelkezései szerint adta át, a fogyasztó figyelmét a plombákra, azok számára, azonosítójára, sérülésmentességére és ezek ellenőrzésére felhívta, a fogyasztó pedig azt ténylegesen ellenőrizte.” [Lásd: a törvényszék ítélete, 3. oldal]

- [18] A fentiekre figyelemmel a törvényszék a döntésében a Gesz. 18.5. pontjára történő hivatkozás a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vet fel, ezért az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva – befogadta és érdemben elbírálta.

IV.

- [19] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

- [20] 1. Az Alkotmánybíróság a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával kapcsolatos gyakorlatából az alábbiakat emeli ki. „Az Alkotmánybíróság korábban rögzítette, hogy az *ad malam partem* visszaható hatály tilalma elsősorban a normaalkotással szemben megfogalmazott elvárás, hiszen a jogbiztonság elvéből vezethető le a visszaható hatályú jogalkotás tilalma is, amelynek magját a jogalkotási törvényben is megfogalmazott azon tilalom adja, mely szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106], 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [15]}. Az Alkotmánybíróság megállapította azonban azt is, hogy alaptörvény-ellenesség nemcsak a jogalkotással, hanem a visszaható hatályú szabályalkalmazással összefüggésben is felvethető, ha a jogviszony vagy a jogvita létrejöttékor még nem létező – vagy nem hatályos – előírás alapján bírálnak el egy ügyet {3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [16]; 3314/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [32]}.” {Legutóbb lásd: 3154/2019. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [25]}
- [21] 2. A Gesz. 18.5. pontja szerint „[a] plomba sérülésére az engedélyes csak abban az esetben hivatkozhat, ha azt a felhasználó dokumentáltan, azonosítható módon, sérülésmentes állapotban vette át a földgázelosztótól. A plombák számára, azonosítójára és sérülésmentes külsejére vonatkozóan a felhasználót írásban tájékoztatni kell.”
- [22] A jogállamiság sérelmét az indítványozó fenti rendelkezés tiltott visszamenőleges alkalmazására hivatkozással állította. Az indítvány helytállóan mutat rá, hogy a hivatkozott rendelkezés csak olyan fogyasztásmérő felszerelése körülményeinek vizsgálata körében alkalmazható, amelynek felszerelése időpontjában már hatályban volt.
- [23] A 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet – amelynek a Gesz. a mellékletét képezi – egyes részei különböző időpontokban léptek hatályba, de legkorábban a rendelet kihirdetése napján, 2009. január 30-án. A perbeli fogyasztásmérő felszerelése azonban még 2008-ban történt, így erre a jogszabály rendelkezései nem lettek volna alkalmazhatóak.
- [24] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a vizsgált bírósági ítélet a Gesz. 18.5. pontjának, azaz az elbírált időszakban még nem hatályos jogszabálynak az alkalmazásával döntött az indítványozó számára hátrányosan a kötbér megfizetésére vonatkozó igényről. A bírósági döntés tehát a vizsgált időszakban még nem létező jogszabályi kötelezettség megkövetelésével olyan körülményt értékelte a bizonyítási eljárás során az indítványozó terhére, amelyet az indítványozó 2009. január 30. napját megelőzően nyilvánvalóan nem vehetett figyelembe. Ezért az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgált bírósági döntés megsértette az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált jogállamiság elvének részét képező visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát.
- [25] Az indítványozó a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét is állította azzal kapcsolatban, hogy a bíróság indokolás nélkül mellőzte a Mérésügyi tv. 13. § (3) bekezdésébe foglalt vélelemnek az indítványozó javára történő figyelembevételét. A törvényszék ítéletének vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy annak indokolása kifejezetten nem tért ki a fenti törvényi rendelkezés értékelésére, lényegében amiatt, mert érvelését ehelyett tartalmilag a Gesz. 18.5. pontjára alapozta. Mivel az Alkotmánybíróság a Gesz. 18.5. pontjának visszaható hatályú alkalmazása miatt megállapította a B) cikk (1) bekezdésének sérelmét, ezért az ebből következő indokolási hiányosság külön alkotmányjogi értékelését nem tartotta szükségesnek.
- [26] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Szolnoki Törvényszék 4.Pf.21.461/2016/8. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisítette.
- [27] Az Alkotmánybíróság tájékoztatja az indítványozót, hogy a bírósági határozat megsemmisítését követően az alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény

427. §-a alapján – az Alkotmánybíróság határozata alapján és a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával – a Kúria állapítja meg.

Budapest, 2019. október 1.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1662/2017.

• • •